



BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURAS

GYVENTOJŲ ŽINIŲ APIE ANTIBIOTIKUS IR JŲ VARTOJIMĄ TYRIMAS

Biržai
2019

IVADAS

Atsparumas antibiotikams yra didelė problema visame pasaulyje. Bakterijų atsparumą antimikrobiniam vaistams lemia daugelis priežasčių: virusinių infekcijų gydymas antibiotikais, neteisingas vaistų parinkimas, neteisingas jų dozavimas, netinkama gydymo trukmė, savigyda antibiotikais. Taip pat mikroorganizmai savo genetinę informaciją gali perduoti kitos rūšies mikrobus, atsparius mikrobus vieni žmonės gali perduoti kitiems, juos galima pervežti iš vienos šalies į kitą. Tik suderintos visame pasaulyje taikomos priemonės, įskaitant veiksmingesnę infekcijų prevenciją ir kontrolę asmens sveikatos priežiūros įstaigose, taip pat racionali antibiotikų vartojimas, gali užtikrinti ilgalaikį šios problemos sprendimą.

I. TYRIMO TIKSLAS

1.1. Įvertinti Biržų rajono savivaldybės gyventojų žinias apie antibiotikus ir jų vartojimą.

II. TYRIMO UŽDAVINIAI

- 2.1. Sužinoti gyventojų nuomonę apie antibiotikų veiksmingumą, efektyvumą, šalutinį poveikį;
- 2.2. Išsiaiškinti kaip vartoja, dozuoja ir kur padeda antibiotikų likučius;
- 2.3. Įvertinti žinias apie atsparumą antibiotikams ir jo atsiradimo priežastis.

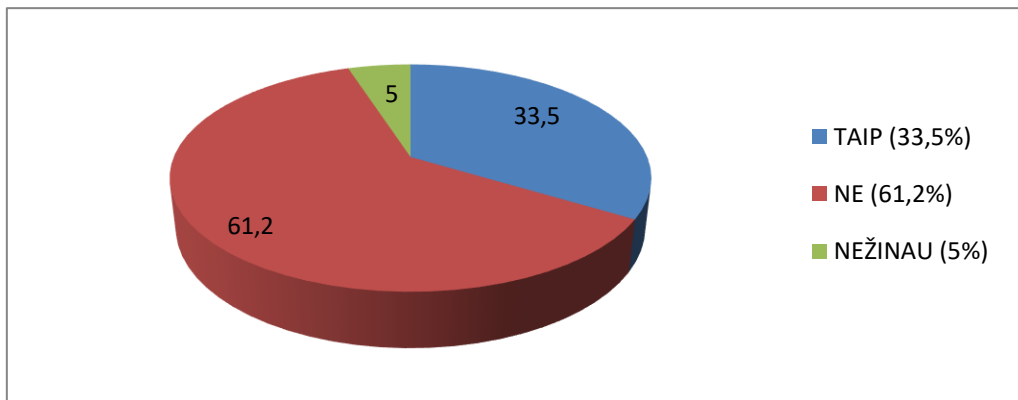
III. TYRIMO METODIKA IR APIMTIS

- 3.1. Parengtas Higienos instituto specialistų klausimynas buvo paskelbtas virtualioje erdvėje, taip pat tyrime dalyvavo popierines apklausos anketas užpildę gyventojai VSB renginių metu, Biržų rajono mokyklų, darželių, Biržų kūno kultūros ir sporto centro, Švietimo pagalbos tarnybos, Socialinių paslaugų centro bei „Biržų duonos“ darbuotojai ir kiti Biržų rajono savivaldybės gyventojai;
- 3.2. Apklausoje dalyvavo 322 Biržų rajono savivaldybės gyventojai;
- 3.3. Tyrimas vyko 2019 m. gegužės – birželio mėn.

IV. TYRIMO REZULTATAI

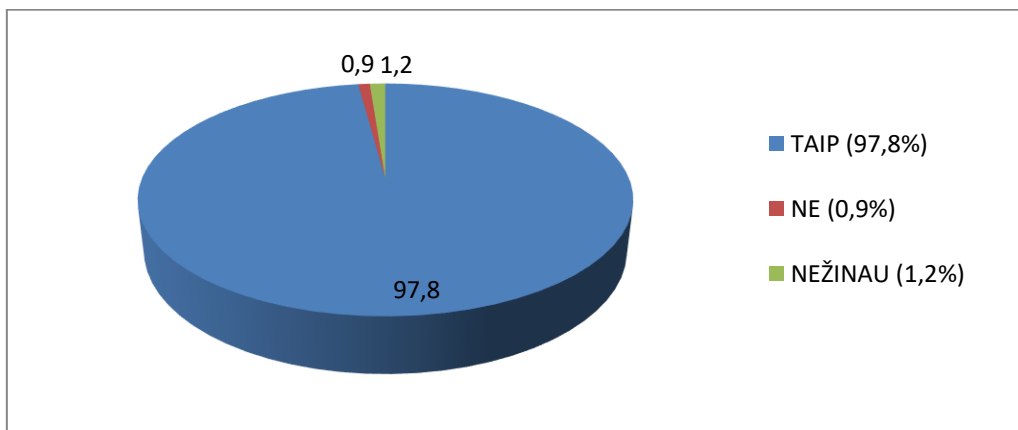
Analizuojant pirmąjį teiginį - antibiotikai veiksmingi gydant peršalimą, gripą, 61,2 proc. (n=197) gyventojų žinojo, kad antibiotikai viruso sukeltų ligų neveikia ir nesutiko su teiginiu, vis dėlto 33,5 proc. (n=108) galvoja, kad antibiotikai yra veiksmingi gydant peršalimą ar gripą, 5 proc. (n=16) gyventojų atsakymo nežinojo (1 pav.).

1 pav. Teiginio - antibiotikai veiksmingi gydant peršalimą, gripą, pasirinkti atsakymų variantai proc.



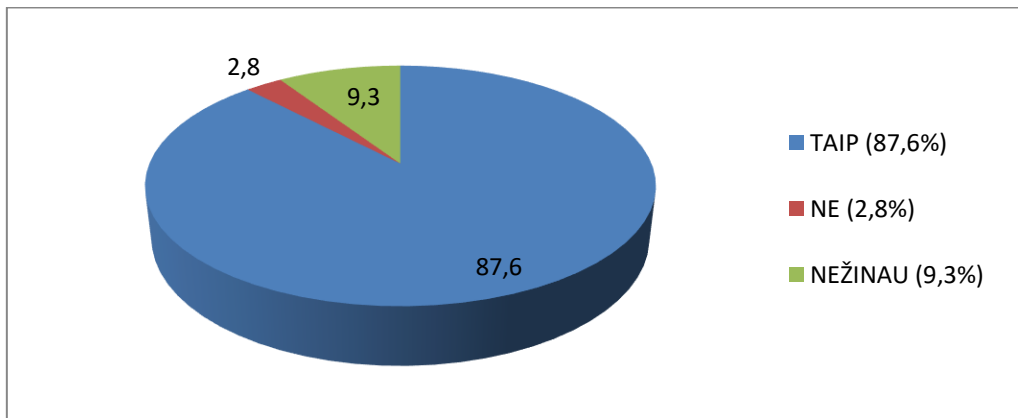
Netinkamas antibiotikų vartojimas mažina jų efektyvumą. Su šiuo teiginiu sutiko didžioji dauguma – 97,8 proc. (n=315) apklaustųjų ir tik mažuma paneigė 0,9 proc. (n=3) arba nežinojo 1,2 proc. (n=4), kad antibiotikus vartoti reikia tinkamai ir atsakingai (2 pav.).

2 pav. Teiginio – netinkamas antibiotikų vartojimas mažina jų efektyvumą, pasirinkti atsakymų variantai proc.



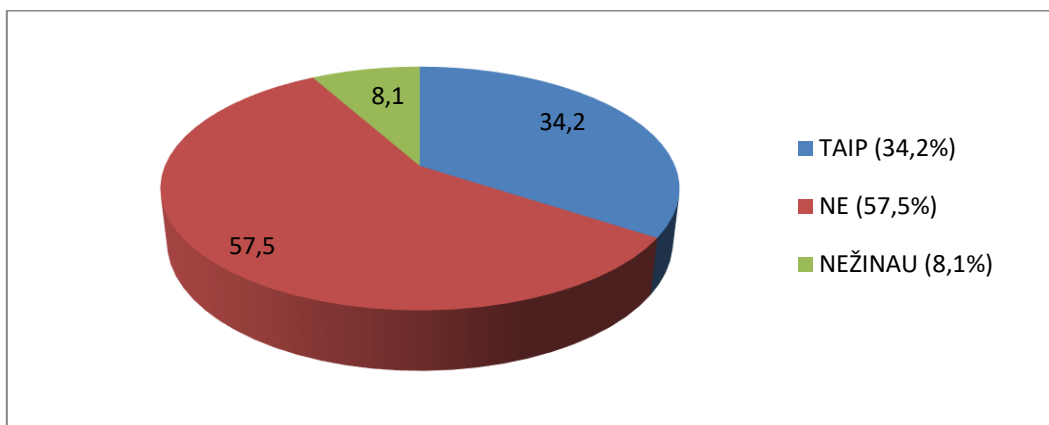
Su trečiuoju teiginiu - dažnai vartojant antibiotikus gali pasireikšti šalutinis poveikis, taip pat didžioji dalis gyventojų sutiko – 87,6 proc. (n=282), nežinojo – 9,3 proc. (n=30), paneigė teiginį mažuma - 2,8 proc. (n=9) visų tiriamųjų (3 pav.).

3 pav. Teiginio – dažnai vartojant antibiotikus gali pasireikšti poveikis (pvz., viduriavimas), pasirinkti atsakymų variantai proc.



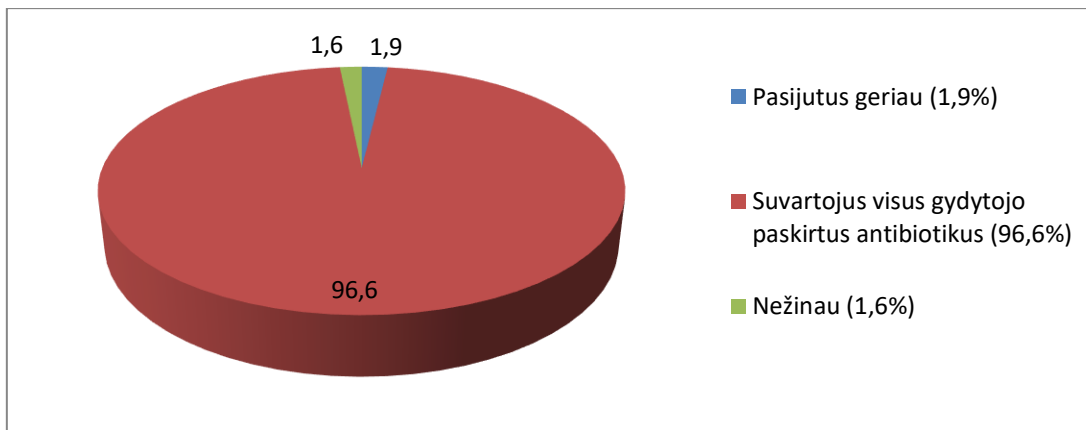
Labai dažnai antibiotikai vartojami nepagrįstai: peršalimą ir gripą dažniausiai sukelia virusai, kurių antibiotikai neveikia. Iš visų apklaustųjų 57,5 proc. (n=185) gyventojų tai žinojo ir su teiginiu, kad antibiotikai naikina virusus, nesutiko, tačiau 34,2 proc. (n=110) asmenų vis dėlto nusprendė priešingai, o 8,1 proc. (n=26) gyventojų atsakymo nežinojo (4 pav.).

4 pav. Teiginio – antibiotikai naikina virusus, pasirinkti atsakymų variantai proc.



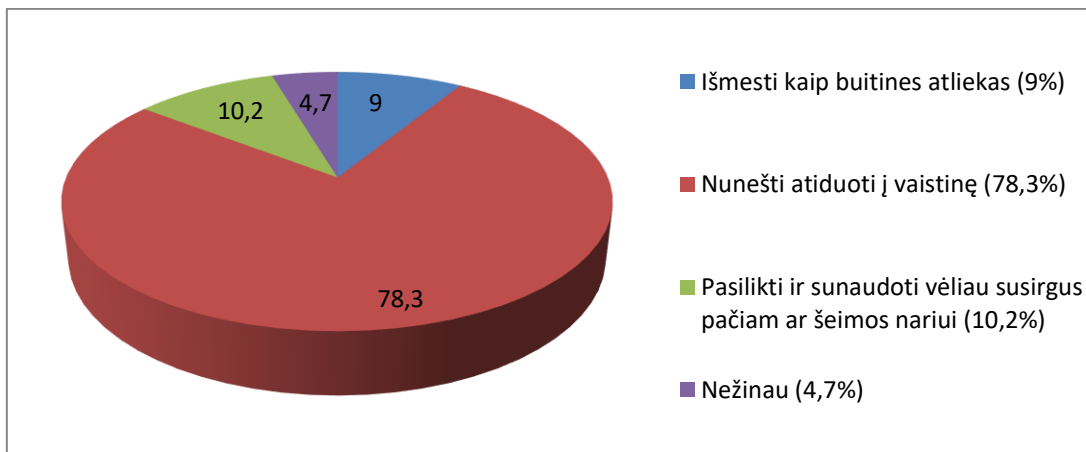
Įvertinus gyventojų žinias, galima drąsiai teigti, kad didžioji dauguma žino kada reikėtų baigti gydymą antibiotikais. Net 96,6 proc. (n=311) pasirinko teisingą variantą – suvartojus visus gydytojo paskirtus antibiotikus (5 pav.).

5 pav. Kada reikėtų baigti gydymą antibiotikais, pasirinkti atsakymų variantai proc.



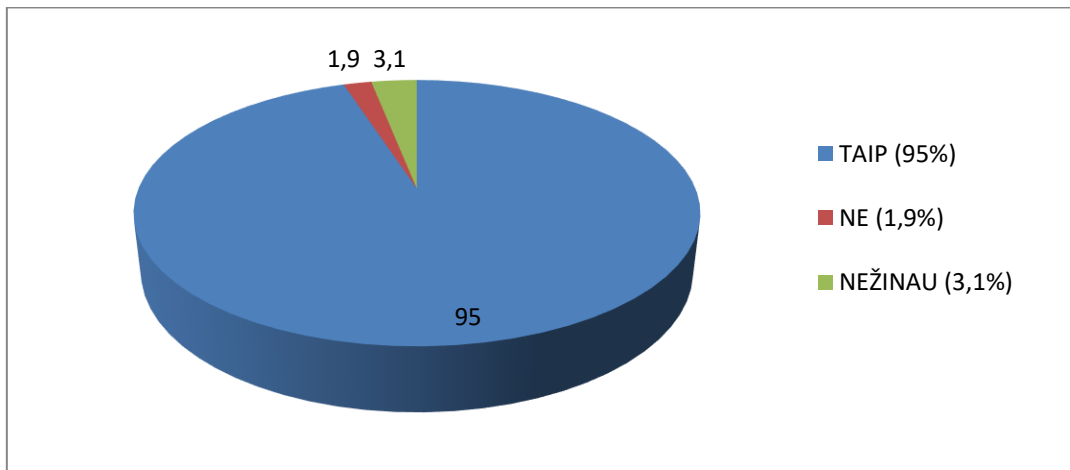
Rezultatai parodė, kad net 78,3 proc. (n=252) gyventojų žino, ką reikia daryti su nesuvalgotais antibiotikų likučiais – nunešti atiduoti į vaistinę, 10,2 proc. (n=33) pasirinko antibiotikus pasilikti ir sunaudoti vėliau susirgus pačiam ar šeimos nariui, 9 proc. (n=29) išmestu likučius kaip buitines atliekas, 4,7 proc. (n=15) gyventojų nežino, kaip reikėtų teisingai pasielgti su antibiotikų likučiais (6 pav.).

6 pav. Kur reikia dėti nesuvalgotus antibiotikų likučius po gydymo, pasirinkti atsakymų variantai proc.



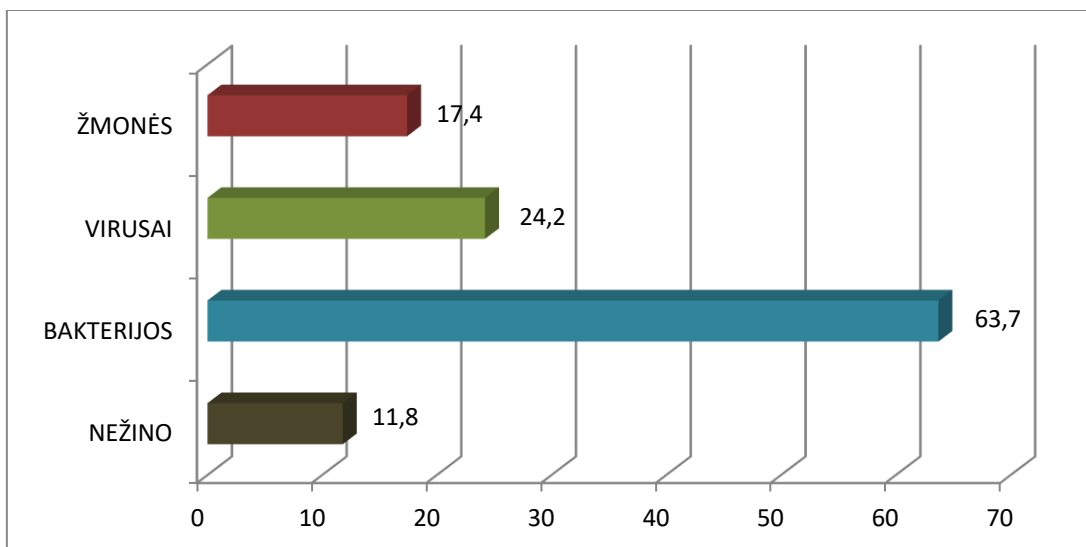
Antibiotikai naikina žmogaus organizme esančias gerąsias bakterijas. Su šiuo teiginiu sutiko net 95 proc. (n=306) gyventojų, nesutiko – 1,9 proc. (n=6), nežinojo atsakymo 3,1 proc. (n=10) apklaustųjų (7 pav.).

7 pav. Ar antibiotikai naikina žmogaus organizme gerąsias bakterijas, pasirinkti atsakymų variantai proc.



Atsparumas antibiotikams išsivysto, kai įvyksta bakterijos pasikeitimas kaip atsakas į ją veikiančią vaistą. Bakterijos, o ne žmonės, tampa atsparios antibiotikams. Su tuo sutiko 63,7 proc. gyventojų, bet tarp jų buvo net 14 proc., kurie pažymėjo po kelis atsakymų variantus, kas rodo klaidingai susidariusią nuomonę ir turimas žinias. Taip pat nemažai yra galvojančių, kad atsparumą gali įgyti ir virusai – 24,2 proc., ir žmonės -17,4 proc., iš visų apklaustųjų, nežinančių šio fakto buvo - 11,8 proc. asmenų (8 pav.).

8 pav. Antibiotikams atsparumą gali įgyti, pasirinkti atsakymų variantai proc.

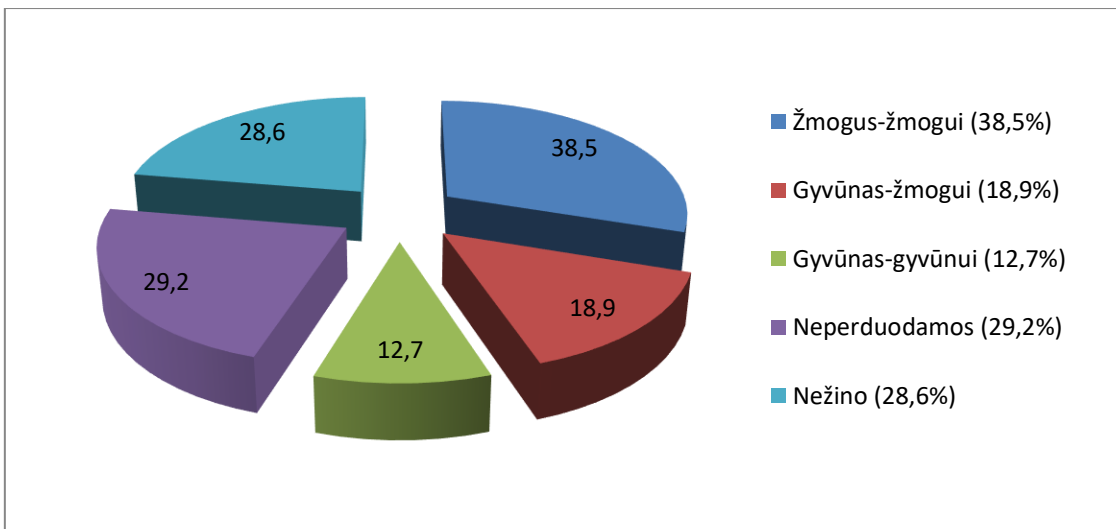


Veikiamos antibiotikų, jiems jautrios bakterijos žūva, o atspariosios gali toliau augti ir keliauti ne tik per žmones, bet ir per gyvūnus. Apklausti gyventojai daugiausiai rinkosi pirmąjį variantą – perduoda atsparias bakterijas žmogus žmogui – 38,5 proc., nors jie dėl šio pasirinkto varianto neklydo, vis dėlto sekančius du, taip pat teisingus variantus, rinkosi mažiau – gyvūnas

žmogui 18,9 proc., gyvūnas gyvūnui - 12,7 proc. Galvojančių, kad antibiotikams atsparios bakterijos yra neperduodamos buvo 29,2 proc., nežinančių – 28,6 proc. gyventojų (9 pav.).

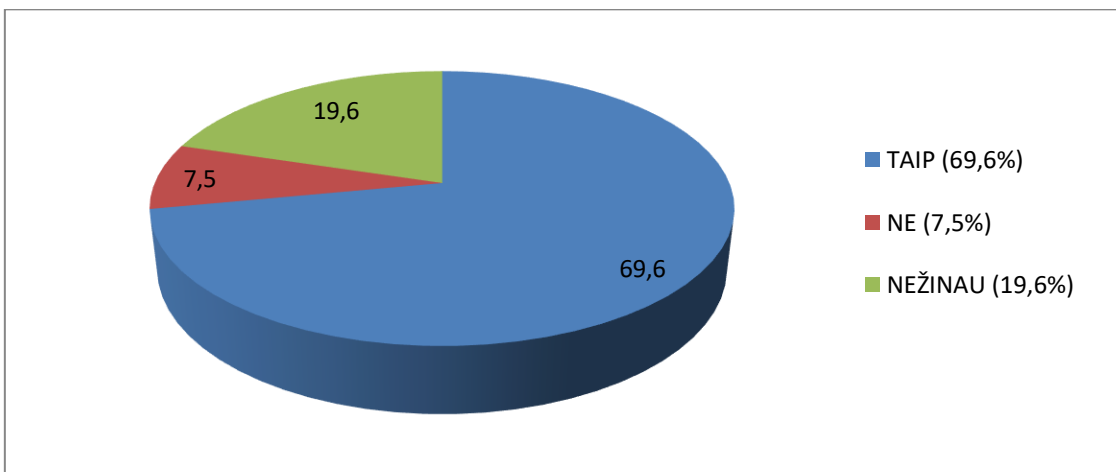
Galima daryti prielaidą, kad galvojančių, jog antibiotikams atsparios bakterijos yra neperduodamos ir absoliučiai nežinančių šios informacijos buvo daugiau nei pusė apklaustųjų – 57,8 proc.

9 pav. Kas gali perduoti antibiotikams atsparias bakterijas, pasirinkti atsakymų variantai proc.



Paukštininkystėje, gyvulininkystėje ir žemės ūkyje antibiotikai naudojami ne tik ligoms gydyti, bet ir profilaktikai. Tai taip pat prisideda prie atsparių antibiotikams bakterijų atsiradimo ir plitimo. Su šiuo teiginiu sutiko 69,6 proc. (n=224) apklaustųjų gyventojų. Vis dėlto neigiančių tai - buvo 7,5 proc. (n=24), nežinančių - 19,6 proc. (n=63), o 3,4 proc. (n=11) gyventojų praleido šį teiginį nepažymėdami jokio varianto (10 pav.).

10 pav. Antibiotikų vartojimas paukštininkystėje, gyvulininkystėje ir žemės ūkyje prisideda prie atsparių antibiotikams bakterijų atsiradimo ir plitimo, pasirinkti atsakymų variantai proc.



IŠVADOS

1. Apklaustos rezultatai parodė, kad 61,2 proc. gyventojų žinojo, jog antibiotikai viruso sukeltų ligų neveikia, vis dėlto 33,5 proc. galvoja, kad antibiotikai yra veiksmingi gydant peršalimą ar gripą, 5 proc. gyventojų atsakymo nežinojo.
2. Su teiginiu - netinkamas antibiotikų vartojimas mažina jų efektyvumą, sutiko didžioji dauguma - 97,8 proc. apklaustųjų ir tik mažuma paneigė 0,9 proc. arba nežinojo 1,2 proc.
3. Net 87,6 proc. gyventojų žinojo, kad dažnai vartojant antibiotikus gali pasireikšti šalutinis poveikis (pvz., viduriavimas), nežinojo - 9,3 proc., paneigė teiginį - 2,8 proc. tiriamųjų.
4. Iš visų apklaustųjų 57,5 proc. gyventojų žinojo, kad peršalimą ir gripą dažniausiai sukelia virusai, kurių antibiotikai neveikia, tačiau 34,2 proc. asmenų vis dėlto nusprendė priešingai, o 8,1 proc. gyventojų atsakymo nežinojo.
5. Didžioji dauguma žinojo, kada reikia baigti gydymą antibiotikais. Net 96,6 proc. pasirinko teisingą variantą – suvartojus visus gydytojo paskirtus antibiotikus.
6. Rezultatai parodė, kad 78,3 proc. gyventojų žino, ką reikia daryti su nesuvartotais antibiotikų likučiais – nunešti atiduoti į vaistinę, 10,2 proc. pasirinko antibiotikus pasilikti ir sunaudoti vėliau susirgus pačiam ar šeimos nariui, 9 proc. išmestu likučius kaip buitines atliekas, 4,7 proc. gyventojų – nežino, kaip reikėtų teisingai pasielgti.
7. Su teiginiu - antibiotikai naikina žmogaus organizme esančias gerąsias bakterijas, sutiko net 95 proc. gyventojų, nesutiko – 1,9 proc., nežinojo atsakymo 3,1 proc. apklaustųjų.
8. Šiek tiek daugiau nei pusė apklaustųjų – 50,3 proc. gyventojų, nežinojo, kad antibiotikams atsparumą gali įgyti tik bakterijos.
9. Galvojančių, jog antibiotikams atsparios bakterijos yra neperduodamos ir absoliučiai nežinančių šios informacijos buvo daugiau nei pusė apklaustųjų – 57,8 proc.
10. 69,6 proc. apklaustųjų sutiko su vienu iš faktų, kad paukštininkystėje, gyvulininkystėje ir žemės ūkyje antibiotikų naudojimas taip pat prisideda prie atsparių antibiotikams bakterijų atsiradimo. Vis dėlto neigiančių tai - buvo 7,5 proc., nežinančių - 19,6 proc., o 3,4 proc. gyventojų praleido šį teiginį nepažymėdami jokio varianto.

REKOMENDACIJOS

1. Informacijos sklaida apie atsparumą antibiotikams, jo atsiradimo priežastis ir kt.
2. Gyventojų supratimo apie mikroorganizmų atsparumą antimikrobinėms medžiagoms didinimas grupiniuose užsiėmimuose.

*Parengė visuomenės sveikatos specialistė
vykdanti visuomenės sveikatos stebėseną
Eglė Budrytė*

Naudota literatūra

1. Higienos institutas - <http://www.hi.lt/>;
2. Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centras - <http://www.ulac.lt/lt/>;
3. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija - <https://sam.lrv.lt/lt/naujienos/atsparios-antibiotikams-bakterijos-kelia-pavoju-kiekvienam>.